

מילון מונחים לגננות:

אונייה - כלי שיט המונע בכוח מנוע או מפרשים, שאורכו עולה על 24 מטרים ותפוסתו ברוטו עולה על 100 טון (כלי שייט קטנים ממידות אלו נקראים ספינה, יאכטה, סירה וכד'). החוק הימי המסחרי מגדיר אונייה ככלי שיט המוביל מטענים או נוסעים בים.

סוגי אוניות:

אוניית מכולות- היא אונייה המובילה מטענים המאוחסנים במכולות. אוניות המכולות תופסות חלק מרכזי במערכת התעבורה הרב-סוגית, המשמשת לתעבורת מטען ברחבי העולם, על גבי אמצעי תחבורה רבים כגון משאיות, רכבות, אוניות ואף מטוסים.

אוניית גלנוע - אוניית משא ובה מספר קומות, שמטענה הוא בדרך כלל כלי רכב (ולעיתים גם מכולות על גלגלים). בעת הגעתה לנמל, מתבצעת הפריקה באמצעות רמפה המשמשת מעלית – עניין המאפשר טעינה ופריקה מהירים יותר, מאחר שאין צורך במנופים. רוב אוניות הגלנוע מצוידות בפתח אחורי גדול ורחב. מוכרות גם בשם אוניות RO-RO.

אוניית צובר - אונייה שמטענה היחיד הוא מטען יבש בתפזורת, כגון דגנים, פחם, סוכר ועוד. היא בעלת מספר גדול של מחסנים, המתאימים לפריקה וטעינה מהירה יחסית.

אונית נוסעים (קרוז) – אונייה שהיא בית מלון צף המשמש לטיול והעברת נוסעים מנמל לנמל. באונייה ישנם חדרי מגורים, חדרי אוכל, אולמות בידור, קזינו וחנויות פטורות ממכס. ישנן אוניות נוסעים ענקיות היכולות לשאת כ-3000 אורחים ו-1500 אנשי צוות.

השער הכלכלי המוביל של ישראל

גוררת – כלי שייט בעל עוצמת מנועים רבה ומתקני קשירה המשמשת כעזר לנתב בהכנסה, קשירה והוצאה של אונייה מהנמל או לרציף. הגוררת מופעלת ע"י רב-חובל, קצין מכונה, מכונאי (מוטורמן) ומלח. הגוררת משמשת לתמרון אוניות בנמל ו/או לגרור או לדחוף אוניות וספינות ע"פ הוראות הנתב.

בעלי תפקידים בנמל:

אתת - בעל מקצוע שתפקידו לכוון את המנופאי / העגורנאי אל המקום המדויק כדי שפריקת האונייה תעשה

ביעילות ובבטיחות זאת היות והמנופאי לא תמיד רואה את המקום בו הוא צריך להעמיס או לפרוק או את הסווארים הנמצאים בספנה. יתרונו הוא בזוויות הראייה שלו, מאחר שהוא נמצא בקרבת אזור הפריקה. הקשר בינו לבין המנופאי / העגורנאי מתבצע באמצעות מכשיר קשר, או על ידי תנועות ידיים מוסכמות (ובכך נחסכים תדרים אלחוטיים). בנמל אשדוד פועלים עשרות אתתים.

מנופאי – מכונה גם עגורנאי. בעל מקצוע שתפקידו להפעיל את עגורני הנמל השונים. המקצוע דורש הכשרה של מספר שבועות והסמכה. ישנן דרגות הסמכה שונות, לפי דרגות העומס המותרות וסוגי העגורנים.

סוור - בעל מקצוע שתפקידו הטענת ופריקת מטעני האוניות הפוקדות את הנמל. בעבר, לפני עידן עגורני הענק והמכולות, פעלו סוורים רבים בנמלי הים. כיום מספרם פחת, אך עדיין – מדובר במקצוע בעל חשיבות רבה במערך הלוגיסטי. בנמל אשדוד פועלים מאות סוורים השייכים למחלקת תפעול.

נתב- נתב הוא אדם המסייע בניווט כלי שיט גדולים בכניסה לנמל וביציאה ממנו, ובמקרים מסוימים אף באזורי שרטונות ואזורים אחרים שבהם יש סכנות לתנועה הימית.

*הכנסת והוצאת אונייה מהנמל אינה משימה פשוטה - האונייה מגיעה לאורך של 320 מטרים ושוקלת בסביבות 220 אלף טון. קשה מאוד לשלוט במסה כזו גדולה בתוך שטח מצומצם (ברירת הנמל) ולכן צריך לנקוט בכמה מהלכים שאמורים להקטין את הסיכון. הנתב נעזר בגוררות על מנת להכניס את האונייה, לגררות יש מנועים

השער הכלכלי המוביל של ישראל

מיוחדים המאפשרים כושר תמרון מעולה בשונה מאוניות גדולות שכושר התמרון שלהן מוגבל ולא מאפשר להן להיכנס ולנתב בתוך הנמל בכוחות עצמן.

סוגי מנופים

מנוף גשר – (ship to shore) - נמצא בקו המים, זהו מנוף ענק הנע על מסילה לאורך הרציף בקו המים לשינוע מכולות והמסוגל לנוע לאורך, לרוחב ולגובה. יצוין, כי ניטול מכולות מחייב רציפים בעלי עורף רחב ביחס לסוגי מטענים אחרים, וזאת כיוון שהמנופים והציוד המשמש לניטול מכולות הינו גדול יחסית, וההליך הלוגיסטי של פריקה והעמסת מכולות מחייב שטחי אחסון זמינים בקו המים.

מנוף חופן- מנוף שנועד לפרוק/לטעון באמצעות כף ענקית מטען שמגיע בתפזורת. (למשל- חיטה, סויה, אשלג)

מנוף שער – מנוף לשינוע מכולות בערוגות מהגורר לערוגה/שטח ומהערוגה/שטח לגורר/משאית. קיימים שני סוגים של מנופי שער: 1. מנוף הנוסע על גלגלים היכול לנוע בערוגה ולעבור מערוגה לערוגה ע"י הטיית הגלגלים ב-90 מעלות. 2. מנוף הפועל על מסילה ולכן יכול לנוע רק קדימה ואחורה.

כלים תפעוליים:

מלגזה - רכב משא המיועד לעבודה במרחקים קצרים. בחזיתו זרועות פלדה החודרות אל מתחת למטען שנפרק אל הרציף. כדי לשמור על שיווי משקל, כוללות המלגזות משקולת כבדה העשויה בדרך כלל מעופרת. בנמל אשדוד פועלות מלגזות מסוגים שונים: ממלגזות יד ועד למלגזות 42 טון לשינוע מטענים במעמס משתנה.

ניתוב - תמרון אונייה אל מרחב מים מוגבל, התמרון כולל בתוכו אחת משלוש האפשרויות: קשירת אונייה נכנסת לרציף, התרת אונייה מהרציף וכיוונה לפתח הנמל ואו העברת אונייה מרציף לרציף (שיפטינג), הניתוב מבוצע ע"י הנתב (רב חובל של הנמל), הנתב משתמש בגוררות (TUG BOATS) על מנת לבצע את הניתוב.

שוקע – הפרש הגובה בין תחתית האונייה (KILL) לבין המקום אליו מגיע קו המים במעמס מקס' מותר של האונייה. השוקע מציין (במטרים ו/או בסנטימטרים) עד כמה שקועה האונייה – מה שמאפשר לנתב אותה אל הרציף בעל העומק המתאים לה. באופן טבעי, אונייה ריקה שקועה פחות מאונייה עמוסה.

תצפית ים - בדומה למגדל פיקוח בנמל תעופה, תפקידו של מגדל התצפית בנמל הוא להוות את "מרכז העצבים". פונקציה זו, השייכת באופן טבעי למחלקת הים, מאוישת בכל שעות היממה, והיא זו האחראית על בקרת תנועת כלי השיט אל הנמל, ממנו ובתוכו. הקשר עם האוניות מתבצע באמצעים שונים: תצפיות, מכשירי קשר ותקשורת ממוחשבת. כל אונייה המתכוונת לפקוד את הנמל יוצרת קשר עם תצפית הים ומזדהה. לכל אונייה יש "תעודת זהות" (עם פרטי האונייה, שם, גודל, נתינות וכד') המופיעה על צג מערכת המכ"ם בנוסף למיקומה בים.

טטרפוד – אלמנט יצוק מבטון בן 4 רגלים היוצאות מהמרכז לכיוונים שונים. משקלו תשעה, שישה עשר או 40 טון כל אחד. שימש לבניית הדופן החיצונית של שובר הגלים. בשובר הגלים ישנם כ-40 אלף טטרפודים המונחים זה לצד זה ומשולבים זה בזה.

מכולה – container - תיבה גדולה עשויה לרב מתכת, המשמשת לאחסנת מטען לשם הובלתו בכלי תחבורה (אונייה, רכבת, משאית, מטוס וכד'). המכולות מהוות את סוג האריזה הנפוץ ביותר בהובלה הימית. כ- 90% מהסחר העולמי (להוציא נפט, גז ומוצרים המובלים בשאיבה כגון תבואה) מובלים כיום במכולות. יותר מ- 200 מיליון מכולות בשנה חוצות את האוקיינוסים ועוברות בין מדינות העולם.

ערוגה - שטח פתוח המשמש לאחסון של מכולות.

הערוגה הינה מקום פתוח שבו מאחסנים מכולות בלבד. במחסן, שהוא מקום סגור, מאחסנים סחורות (שלא נמצאות בתוך מכולה) שזקוקות להגנה מפני גשם, שמש, לחות, מלח וכ"ד.